

УДК 636.32/.38.03

Похил В.І., доцент, к.с.-г.н., **Завийборода Д.І.**, аспірант[©]
Дніпропетровський державний аграрний університет

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ ОЗНАК В ТОНКОРУННОМУ ВІВЧАРСТВІ

Висвітлено актуальні питання, що стосуються покращення продуктивних ознак в тонкорунному вівчарстві, наведені дані динаміки приростів живої маси піддослідних груп, встановлено коефіцієнти росту молодняку овець.

Ключові слова. Асканійська тонкорунна порода, жива маса, коефіцієнт росту.

Постановка проблеми. Як структурна складова галузі тваринництва та агропромислового комплексу України в цілому, вівчарство є найменш інтенсивною галуззю, що ґрунтується переважно на дешевих пасовищах, грубих кормах з незначним використанням концентрованих. За традицією в Україні склалися окремі зони спеціалізації вівчарства, де розводять овець за напрямками продуктивності (тонкорунний, напівтонкорунний, напівгрубововний, грубововний).

На сучасному етапі розвитку галузі вівчарства найбільш раціональним та економічно обґрунтованим є м'ясо-вовновий та м'ясний напрям продуктивності. Тому покращення м'ясної продуктивності овець, що не відрізняються інтенсивністю в приростах є першочерговим завданням в породоутворюючому процесі.

В зоні Придніпров'я районованим напрямом було переважно тонкорунне вівчарство, представлене такою високопродуктивною породою як асканійська тонкорунна. Тонкорунне вівчарство розташоване в більшості господарств Степу і Лісостепу України, а розведення таких порід, це основа виробництва мериносової вовни.

Добрі вовнові якості, в умовах сучасних технологічних рішень ведення галузі вівчарства при незадовільних рівнях інтенсифікації морфологічних процесів накопичення живої маси, дають підстави до скорочення овець мериносового напрямку.

Тому робота, яку проводить Дніпропетровський державний аграрний університет в напрямку покращення м'ясних якостей у тварин асканійської тонкорунної породи при одночасному збереженні якості і рівня вовнової продуктивності, є актуальною.

Матеріали та методика досліджень. Дослідження проводяться на базі ФГ «Золоте руно і К» Новомосковського району Дніпропетровської області. Об'єктом досліджень є молодняк різних статевих-вікових груп асканійської тонкорунної породи таврійського типу та їх помісей з баранами - плідниками породи олібс. Ріст і розвиток молодняку визначали в різні вікові періоди

[©] Похил В.І., Завийборода Д.І., 2012

постнатального розвитку. Умови утримання та годівлі були однаковими та характерними для овець даного напрямку продуктивності. Результати досліджень оброблено методом варіаційної статистики з визначенням основних показників $\bar{x} \pm S_x$, коефіцієнт варіації, коефіцієнт росту.

Результати досліджень. Організм - це цілісна система, яка являє собою ланцюг періодичних кількісних і якісних змін [2, 5]. Останнім часом значна увага приділяється вивченню закономірностей росту і розвитку овець під впливом спадкових факторів, умов утримання і годівлі. Вивчення цих факторів дозволяє проводити ранню діагностику та відбір тварин з добрими відтворними та репродуктивними якостями, а також здійснювати прогнозування рівня основних селекційних ознак.

В господарських умовах основним завданням вирощування ягнят, є одержання добре розвинених, з високою продуктивністю та здатністю до відтворення тварин. Досягнення цієї мети можливе насамперед при забезпеченні повноцінної раціональної годівлі, належних умов догляду і утримання молодняку від народження до переведення в основне стадо [3,4].

Постембріональний розвиток тварин характеризується неоднаковою інтенсивністю росту різних тканин і органів в окремі вікові періоди та зміною співвідношень між ними. Дослідження особливостей та закономірностей росту і розвитку тварин засвідчують, що успадкована генетична програма росту організму корегується паратиповими (середовищними) факторами.

Генетично запрограмована продуктивність може бути реалізована тільки за сприятливих умов вирощування тварин. Численними дослідженнями доведено, а практикою підтверджено, що різні умови середовища, в яких знаходяться тварини у період їх росту і розвитку, можуть як сприяти формуванню високої продуктивності, так і пригнічувати її [1].

Нами проведено дослідження росту та розвитку молодняку овець різних статеві-вікових груп асканійської тонкорунної породи та помісей першого покоління при використанні баранів-плідників породи олібс на матках асканійської тонкорунної породи таврійського типу.

Динаміка живої маси піддослідних баранчиків наведена в таблиці 1.

Таблиця 1.

Динаміка живої маси піддослідних баранчиків, кг ($\bar{x} \pm S_x$)

Вік, міс	Генотип	
	АС	F ₁ Ол
При народженні	4,8±0,4	5,1±0,11
1	10,9±0,37	12,9±0,19
2	16,80±0,39	19,60±0,89
3	22,02±0,47	25,30±0,51
4	26,90±0,49	30,40±0,35
6	33,50±0,52	38,7±0,44
8	39,70±0,36	45,5±0,41
12	49,9±1,62	57,3±0,94

Дані досліджень підтверджують, що жива маса баранчиків асканійської тонкорунної породи значно менша порівняно з помісними однолітками в усі вікові періоди.

Так, при народженні різниця становить 6,25 % на користь помісного молодняку. В подальшому інтенсивність накопичення живої маси збільшується

у помісних баранчиків порівняно з чистопородними однолітками. Різниця достовірно становить 13,0-16,6% залежно від віку.

При бонітуванні в віці 12 місяців різниця за живою масою становила 14,8% на користь помісей. Таку закономірність слід віднести на значний прояв ефекту гетерозису при міжпородному схрещуванні.

Помісний молодняк характеризується вищою енергією росту порівняно з чистопородними однолітками, є крупнішим, і в нього краще виражені м'ясні форми. Контролем рівномірності розвитку баранчиків дослідних груп є коефіцієнт росту, який дає змогу контролювати дотримання усіх технологічних процесів при вирощуванні молодняку.

Визначення коефіцієнта росту проводили динамічно протягом року.

Таблиця 2.

Коефіцієнти росту баранчиків

Вік, міс.	Генотип	
	АС	F ₁ Ол
1	2,27	2,53
2	3,50	3,84
3	4,58	4,96
4	5,60	5,96
6	6,98	7,59
8	8,27	8,92
12	10,39	11,23

Слід зазначити, що за даним коефіцієнтом в усі вікові періоди спостерігається домінування помісей над чистопородними однолітками, що вказує на більш інтенсивні обмінні процеси, які пов'язані з ростом організму.

Одним з найбільш об'єктивних показників м'ясної продуктивності є жива маса та її зміни в різних статеві-вікових груп овець, які проходять з неоднаковою інтенсивністю, що обумовлено в основному обмінними процесами та статевим деморфізмом. Динаміка живої маси піддослідних груп ярок в різні вікові періоди наведена у таблиці 3.

Таблиця 3.

Динаміка живої маси піддослідних ярок кг ($x \pm Sx$)

Вік, міс	Генотип	
	АС	F ₁ Ол
При народженні	4,6±0,35	4,9±0,29
1	10,40±0,42	12,2±0,45
2	15,9±0,59	18,6±0,49
3	21,3±0,71	24,2±0,62
4	25,8±0,84	29,30±0,51
6	31,9±0,61	36,1±0,84
8	37,5±0,92	42,6±0,67
12	47,01±0,75	53,7±0,89

Дослідженнями динаміки живої маси піддослідних ярок встановлено, що використання міжпородного схрещування з метою покращення м'ясних якостей дало можливість зберігати різницю за живою масою у ярок на рівні 6,5-17,3% залежно від віку.

Домінування помісних ярочок над чистопородними спостерігається також за коефіцієнтом росту. Помісні ярки характеризуються вищою інтенсивністю збільшення живої маси порівняно з чистопородними однолітками, що дає можливість мати більш розвинений репродуктивний молодняк.

Таблиця 4.

Коефіцієнти росту ярочок

Вік, міс.	Генотип	
	АС	F ₁ Ол
1	2,26	2,48
2	3,46	3,79
3	4,63	4,94
4	5,61	5,98
6	6,93	7,36
8	8,15	8,69
12	10,22	10,96

З вище наведених даних можна зробити загальний висновок, що при однакових умовах годівлі та утримання помісний молодняк в різні періоди вирощування переважав чистопородних однолітків за усіма показниками.

З позиції практичної селекції тварин велике значення має прогнозування параметрів росту і розвитку у зв'язку із застосованими в процесі їх отримання методами розведення та впливом одного з найбільш вагомих факторів середовища – рівня і якості годівлі. В процесі аналізу змін живої маси в зоотехнії найчастіше використовують відносну величину – середньодобовий приріст, який має вигляд лінійної функції. Однак вона не враховує зв'язків між віком і живою масою в різні періоди життя тварин.

З метою більш раціональної оцінки інтенсивності росту тварин при відомих результатах живої маси, ми визначили абсолютний та середньодобовий прирости. Ці показники використовують як один із основних елементів прижиттєвої оцінки м'ясної продуктивності тварин [6].

Дані динамічної зміни абсолютних та середньодобових приростів баранчиків та ярочок піддослідних груп наведені в таблиці 5 та 6.

Повноцінний рівень годівлі ягнят за період від народження до 12-місячного віку забезпечував інтенсивний ріст молодняку та формування у тварин з добре вираженою м'ясної продуктивності.

Аналіз проведених досліджень дає підставу стверджувати, що прирости живої маси у помісей F₁ перевищують показники вихідної породи. Слід зазначити, що в період від народження до відлучення спостерігається більш інтенсивний ріст і розвиток помісного молодняку. Під впливом зовнішніх факторів, що пов'язано з відлученням ягнят, зміною умов та рівня годівлі, він дещо сповільнюється, а згодом набуває стабільного характеру.

Найбільш високим середньодобовим приростом характеризувалися ягнята у період від народження до відлучення, що свідчить про інтенсивний ріст ягнят у даний період вирощування та добру молочність вівцематок, а також коефіцієнт молочності.

Таблиця 5.

Динаміка приростів живої маси піддослідних баранчиків

Вік, міс.	Генотип			
	АС		F ₁ Ол	
	Абсолютний приріст, кг	Середньодобовий приріст, гр	Абсолютний приріст, кг	Середньодобовий приріст, гр
0-1	6,1	203,3	7,8	260,0
1-2	5,9	196,0	6,7	223,3
2-3	5,2	174,0	5,7	190,0
3-4	4,8	162,6	5,1	170,0
4-6	6,6	110,0	8,3	138,3
6-8	6,2	103,3	6,8	113,3
8-12	10,2	65,0	11,8	98,3
0-4	22,1	184,2	25,3	210,8
0-6	28,7	159,4	33,6	186,7
0-8	34,9	145,4	40,4	168,3
0-12	45,1	123,5	52,2	143,0

Таблиця 6.

Динаміка приростів живої маси піддослідних ярок

Вік, міс.	Генотип			
	АС		F ₁ Ол	
	Абсолютний приріст, кг	Середньодобовий приріст, гр	Абсолютний приріст, кг	Середньодобовий приріст, гр
0-1	5,8	193,3	7,3	243,4
1-2	5,5	183,3	6,4	213,3
2-3	5,4	180,0	5,6	186,7
3-4	4,5	150,0	5,1	170,0
4-6	6,1	101,6	6,8	113,3
6-8	5,6	93,3	6,5	108,4
8-12	10,3	85,8	11,1	92,5
0-4	21,3	176,6	24,4	203,3
0-6	27,3	151,7	31,2	173,4
0-8	32,9	137,1	37,7	157,1
0-12	43,2	118,4	48,8	133,7

Слід також зазначити, що динаміка середньодобових приростів живої маси повністю не відзеркалює особливостей росту і розвитку організму. При вивченні ефективності проведення міжпородного схрещування, особливе значення має оцінка екстер'єру тварин, бо за будовою тіла є можливість зробити висновок про їх розвиток і продуктивність в різні вікові періоди.

Висновки. Використання баранів-плідників породи олібе при міжпородному схрещуванні в тонкорунному вівчарстві з одночасним

збереженням якісних та кількісних показників вовнової продуктивності дає можливість покращувати прирости живої маси та отримувати добре розвинений репродуктивний молодняк. При цьому помісний молодняк більш раціонально використовує кормові засоби, що характеризується добрими приростами живої маси в різні вікові періоди.

Література

1. Энергетичний підхід до визначення в онтогенезі бажаного типу молочної худоби. М.Я. Єфименко, Б.Є. Подоба, Н.Є Чернякова та ін.// Науково-технічний бюлетень. – Харків 2001. - № 80. – С. 12-14.
2. Пшеничный П.Д. Проблемы роста и развития с.-х. животных // Животноводство. – 1961. - №6. – С.19.
3. Сабденов К.С., Скоробогатов Л.Б., Шаденко С.К. Рост и развитие ярок казахской тонкорунной породы в зависимости от типа рождения // Вестник сельскохозяйственной науки Казахстана. – Алма-Ата – 1990. - №11. – С. 63-65.
4. Свечин К.Б. Индивидуальное развитие сельскохозяйственных животных. – К., Урожай. – 1976. – 288с.
5. Федоров В.И. Рост, развитие и продуктивность животных. – М.; Колос. – 1973. – 272с.
6. Штомпель М.В., Вовченко Б.О. Технологія виробництва продукції вівчарства: Навч. видання. – К.: Вища освіта, 2005.- С. 343.

Summary

Pohil V.I., Zaviyboroda D.I.

The actual problems are shown as for improvement of productive characteristics in fine-pleeced sheepbreeding, the data are given concerning dynamics of alive weight growth in experimental groups. The coefficients of growth are settled in the young sheep.

Key words. *Askanian fine pleeced breed, alive weight, coefficient of growth.*

Рецензент – д.с.-г.н., професор Щербатий З.Є.